

Koera ja kassi tervisemure – kuidas saab apteeker loomaomanikku aidata?

Apteeki külastavad kliendid on sageli ka lemmikloomaomanikud ning võivad esmase nõu saamiseks pöörduda apteekri poole. Loomaomaniku võiks alati suunata põhjalikumaks konsultatsiooniks loomaarsti juurde, kuid mõningatel juhtudel saab aidata ka apteeker.

**VALENTINA
OBORINA**
DVM, PhD kandidaat
Eesti Maaülikooli
Väikeloomakliinik

Külmetushaigused

Sügis on inimestel sage külmetushaiguste hooaeg, mis peamiselt on tingitud viirustest. Koerte ja kasside ülemiste hingamisteede nakkushaigustel spetsiifilist hooajalisust ei ole. Koertel ja kassidel ei ole teadaolevalt inimestega ühiseid haigustekitajaid, mis põhjustaksid ülemiste hingamisteede haigestumisi. Eksootilistest loomadest on tuhkruute kohta teada, et nemad võivad nakatada inimeste grippi.

Koertel esineva nakkusliku trahheobronhiidi, mis on tuntud ka kui kennelkõha, põhjustajaks on adenoviirus ja sageli sekundaarselt lisanduv *Bordetella bronchiseptica* bakter. Haigus on koeralt koerale kergesti nakkav, mistõttu täheledatakse haigestumist sagedamini koertenäituste ja suurte koerte kogunemiste

(nt koertepargis viibimise) järgselt. Sageli on ainsaks kliiniliseks tunnuseks kuiv kõha, raskematel juhtudel muutub kõha produktiivseks, lisandub palavik ja üldenesetunde halvenemine.

Kuna tavaliselt on koerte üldenesetunde hea, siis ravi osas midagi ette võtma ei pea; looma peaks hoidma rahurežiimis ja eraldatuna teistest koertest. Kui ilmnevad muud tunnused, nagu näiteks palavik (rektaalsel mõõtmisel digitaalse termomeetriga rahuolekus üle 39,2 °C), siis peab omanik pöörduma loomaga loomakliinikusse, kuna põletikuvastased ravimid ja kõha pärssivad ravimid on loomadel liigispetsiifilised. Kindlasti peab loomaomanik meele pidama, et inimestel kasutatavad palavikualandajad ja põletikuvastased valuvaigistid võivad koertele ja kassidele olla mürgised.

Ibuprofeeni ja muid sarnaseid mittesteroidseid põletikuvastaseid valuvaigistavaid ravimeid ei tohi lemmikloomadele anda!

Kassidel põhjustab herpesviirus ülemiste hingamisteede haigusnähtusid, nagu aevastamine, nohu, lisaks ka erineva raskusega silmapõletikke. Sagedamini põevad seda noored loomad, kes on vaktsineerimata, kelle vaktsineerimisajalugu on teadmata või keda ei ole regulaarselt vaktsineeritud. Samuti on nakatumisoht suurem kassidel, kellel on nõrgenenud immuunsüsteem ning kes puutuvad kokku nakatunud kassidega. Kuna tavaliselt tunnevad need kassid ennast võrdlemisi hästi, siis võib omanikele soovitada silmade ja ninasõõrmete puhastamiseks füsioloogilist lahust. Inimestele mõeldud ninapihused ei ole kassidele soovitatavad, eeskätt kahel põhjusel: esiteks võivad toimeained olla kassi jaoks toksilistes doosides ning teiseks on nende manustamine raskendatud kasside ninasõõrme läbimõõdu ja looma iseloomu tõttu.

Eelnevalt kirjeldatud haigustekitajate vastu on loomaomanikel võimalik oma loomi vaktsineerida, et vähendada võimalike kliiniliste tunnuste raskust.

Allergilised reaktsioonid

Allergilisi nahareaktsioone tekib koertel ja kassidel sagedamini suve-sügis-perioodil, kui loomad liiguvad aktiivselt omanikega looduses ning on võimalikud putukate nõelamised ja madude salvamised.

Putukate nõelamised on akuutselt kulgevad, kuid kiiresti taanduvad seisundid. Lokaalsete tursete alandamiseks, kui loom tunneb ennast hästi, võib kasutada antihistamiinikume. Humaanapteegis kättesaadavate antihistamiinikumide doosid on leitavad tabelis 1.

Kui on teada, et koera on salvanud rästik, siis tuleks omanik koos loomaga suunata loomakliinikusse ülevaatusele ning täiendavatele uuringutele. Loomakliinikusse tuleks suunata omanik ka siis, kui turse süveneb kiiresti ning loom väljendab selget valulikkust.

Lemmikloomadel esineb tolmlemisest tingitud allergilisi tunnuseid väga harva, kuid kui omanik kirjeldab allergilisi tunnuseid (aevastamine, nina nühkimine jms) just sellel ajaperioodil, siis esmaabina võib soovitada ravimeid tabelist 1.

Seedehäired

Seedehäired on ühed sagedasemad terviseprobleemid, millega loomaarsti juurde pööratakse. Kergemate murede, nagu oksendamise, kõhulahtisuse ja -kinnisuse korral võib loomaomanik esmast abi saada ka apteegist.

Oksendamine

Lemmiklooma oksendamise korral tuleb jälgida, kas tegemist on üksiku episoodiga või muutub see üha sagedasemaks. Kasside puhul võib esineda aeg-ajalt karvapallide oksendamist. Sagedamini esineb seda pikakarvalistel kassidel, kuid ka lühikarvalistel võib seda täheldada. Selle ennetamiseks on soovitatav kassidele anda karvapallivastaseid pastasid või geele. Noortel kutsikatel ja kassipoegadel võib oksendamist esineda siseparasiitide tõttu, seega tasuks omanikult uurida, millal sai loom viimati ussirohtu. Noorloomadel peaks dehelmintiseerimine olema igakuine.

Tühja kõhu peale oksendamine võib olla märk maohappesuse taseme tõusust või ka gastriidist. Sellisel puhul võib omanikele soovitada omeprasooli doo-

Tabel 1. Antihistamiinikumide doosid koerale ja kassile

Toimeaine	Koer	Kass
Loratadiin	2,5 mg/kg q12	2,5 mg/kg q12
Klemastiin	0,05 mg/kg q12	0,34 mg/kg q12
Tsetirisiin	1 mg/kg q24	0,5 mg/kg q24

Tabel 2. Lahtistitena kasutatavate suukaudsete preparaate doosid koeral ja kassil

Preparaat	Koer	Kass
Parafiinõli	5–30 ml q8–12	2–5 ml q8–12
Laktuloos	0,25–0,5 ml kilogrammi kohta q8–12	0,25–0,5 ml kilogrammi kohta q8–12

sis 1 mg/kg kord päevas pool tundi enne hommikust söötmist. Minimaalne ravi kuuri pikkus peaks olema nädal aega. Toiduvahetusest tingitud oksendamine võib limiteeruda iseseisvalt eelneva toidu tagasivahetusega. Kui seda ei juhtu, siis võib soovitada järgmises peatükis kirjeldatud dieeti.

Kõhulahtisus

Kõhulahtisuse korral, kui see on tingitud toiduvahetusest, võib loomaomanikule soovitada kergesti seeditavat toitu, mis sisaldaks riisiputru ning keedetud maitsestatamata nahata ja luudeta kanafilee või osta spetsiifilist gastrointestinaalset toitu, mida müüakse suuremates loomapoodides ja -kliinikutes. Lisaks on soovitatav loomale anda piimhappebaktereid sisaldavaid täiendsööta, mis sisaldaks bakterit *Enterococcus faecium* ning kaoliini ja/või pektiini.

Annustamisel tuleb lähtuda tootel olevast juhiseist ning kindlasti tuleks sööta anda kolm päeva pärast kliinilise tunnuse lahenemist. Meeles tuleks pidada, et koerte ning kasside soolestiku mikrofloora on inimeste omast erinev ning seetõttu ei ole mõistlik omanikele soovitada inimestele mõeldud probiootikumide. Kui loomaarst on paralleelselt väljastanud loomale ka suukaudseid antibakteriaalseid ravimeid, siis peab nende ja probiootikumide manustamise vahe olema vähemalt kaks tundi. Aktiivsöö kasutamine loomadele üldiselt halba ei tee, kuid peab arvestama, et koertele ja

kassidele mõeldud doos on 1 g/kg, mistõttu suurele koerale võib kuluda väga suur kogus ning alati ei ole loomad nõus sööma toiduga segatud sütt.

Dehelmintiseerimist tuleks soovitada loomaomanikele, kes kurdavad kõhulahetisust eeskätt noortel loomadel, kelle täpne ajalugu on teadmata (näiteks hiljuti leitud koduta loom, varjupaigast võetud loom jm), kellele antakse toortoitu ning kes käivad õues ning võivad murda nii närilisi kui ka linde.

Kõhukinnisus

Kõhukinnisust täheldatakse sagedamini koertel, kellele antakse süüa konte, ning kassidel, kelle dieedis on valdavalt kuivtoit ning kes ei ole füüsiliselt väga aktiivsed. Samuti võivad erineda sisehaigused ning ortopeedilised probleemid põhjustada kõhukinnisust kliinilise tunnusena. Apteeker võib soovitada loomaomanikule motiveerida looma rohkem vett tarbima (nt pakkuda kuivtoidu asemel konservi, lisada tavatoidule pisut vett juurde) ja liikuma. Soovitatav on lisada toidule kliihelbeid, kõrvitsapüreed või muud suure kiusisaldusega toiduainet. Spetsiifilised toidulisandid (nt Pro-Fibre, Fibor) on kättesaadavad loomaapteekides ja -kliinikutes.

Pikakarvalised kassid, kes oma karvastikku korralikult puhastavad, peaksid saama regulaarselt karvapallipastat, mis soodustab karvade läbimist seedetraktis. Suukaudselt võib loomaomanikule soovitada parafiinõli või laktuloosi. Doosid koerte ja kasside jaoks on välja toodud tabelis 2. Nende manustamisel on oluline jälgida, et loom tarbiks vedelikku ning ei esineks teisi kliinilisi tunnuseid, näiteks nagu oksendamine. Ideaalis soovitatakse parafiinõli segada toidu sisse, laktuloosi tuleks anda pool tundi enne põhisoõtmist (kas ettevaatlikult suu kaudu või segatuna väikese koguse toidu sisse). Microlaxi rektaalset lahust tuleks manustada üksnes pärast loomaarstiga konsulteerimist ning kui loomaarst on andnud juhised koguse ja sageduse kohta.

Loomaarstiga tuleks seedehäirete osas konsulteerida ka siis, kui kõhulahtisus on loomal püsinud üle nädala, looma üldenesetunne on muutunud halvemaks või roojas esineb verd. Samuti kui esmas- te vahenditega ei õnnestu kõhukinnisust lahendada, tegemist on korduva probleemiga või on lisandunud ka muud kliinilised tunnused.

Haavad ja marrastused

Väiksemate haavade korral, mis aktiivselt ei veritse, võib omanik saada abi apteegist. Haavade kõige ohutumaks puhastamiseks võib kasutada füsioloogilist lahust, kloorheksidiinipõhist või tsetüülpüridiinkloriidi lahust (Asepti pihus), samuti taruvaigu baasil taimset haavapalsamit.

Vesinikperoksiidi ja kaaliumperman-ganaadi, samuti alkoholi baasil lahuseid ei tohiks haavade puhastamisel kasutada, kuna need võivad põhjustada koekahjustusi ning pärssida haavade paranemist.

Soovitav on lahuseid ja pihuseid kõigepealt kanda vatipadjale ning siis sellega puhastada. Otse pihustamine ja haavale kallamine võib lemmikut ehmatada.

Haavade kiiremaks paranemiseks võib kasutada ka haavasalve ja -geele, nagu polüvidoonjodiid, Prontosan ja meditsiinilise mee baasil L-Mesitran. Hormooni sisaldavate preparaatide kasutamine ei ole soovitatav.

Haavade ning salvide imendumiseks kulub tavaliselt 10–15 minutit, mistõttu

tuleks loomaga pärast salvi manustamist tegeleda või hoida loomal kraed kaelas, ennetamaks salvi lakkumist. Samuti on krae kandmine vajalik haava lakkumise ennetamiseks ning kiiremaks paranemiseks.

Pärast esmaabi on soovitatav lasta loomaarstil haav üle vaadata, et hinnata muu ravi vajalikkust.

Silmamured

Vähesel määral silmanõre esinemine võib olla normaalne, eeskätt nn brah-hüotsefaalsetel tõugudel (lühikoonulised tõud), nagu mopsid, prantsuse bulldogid ning kassidest Pärsia kassid. Kassidel võib esineda ülemiste hingamisteede infektsioone, mille korral võib silmadest erituda mädist nõret. Nõre puhastamiseks on soovitatav kasutada kas füsioloogilist lahust või spetsiaalselt lemmikloomadele mõeldud silmapuhastusvahendit.

Kui loomal tekib äkktekkeline silma kissitamine, silmal on näha halli varjundit, on täheldatav erüteemsus või trauma tagajärjel tekkinud silma prolapseeru-

mine, siis tuleks kohe loomakliiniku-ga ühendust võtta. Kuni visiidini peaks loomale paigaldama krae ning kui loom lubab, siis tuleks niisutada silma inimestele mõeldud silmatilkade või -geeliga.

Kokkuvõte

Pärast esmase abi andmist peaks apteeker suunama loomaomaniku alati täpsema nõu saamiseks loomaarsti poole ning seda eriti juhtudel, kui loomal esineb

- köha, hingamisraskus, mis on kestnud mitu päeva, ning loom muutub üha loiumaks või täheldatakse keele värvuse muutumist sinakamaks; ka siis, kui täheldatakse, et kass hingab suu lahti;
- allergiline reaktsioon, mille puhul tursed levivad kiiresti üle kere ja kõri piirkonda;
- seedehäired, mis ei ole esmase raviga lahenenud ning looma üldenesetunne on halvenenud;
- tugev verejooks haavast;
- silmamure, mis on akuutse algusega ning võib põhjustada püsivaid kahjustusi silmale.